

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

20. mai 2021 *

Eelotsusetaotlus – Riigiabi – Põllumajandussektor – Nakkushaigustesse nakatunud loomade tapmine – Hüvitis loomakasvatajatele – Teavitamiskohustus ja *standstill*-kohustus – ELTL artikli 108 lõige 3 – Mõisted „olemasolev abi“ ja „uus abi“ – Määrus (EÜ) nr 659/1999 – Erandid abiliigi alusel – Määrus (EL) nr 702/2014 – Vähesese tähtsusega abi – Määrus (EL) nr 1408/2013

Kohtuasjas C-128/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) 14. novembri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. veebruaril 2019, menetluses

Azienda Sanitaria Provinciale di Catania

versus

Assessorato della Salute della Regione Siciliana,

menetluses osales:

AU,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud N. Piçarra (ettekandja), D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Azienda Sanitaria Provinciale di Catania, esindaja: *avvocato* A. Ravi,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Garofoli,
- Euroopa Komisjon, esindajad: C. Georgieva ja D. Recchia,

olles 17. detsembri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artiklite 107 ja 108 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Azienda Sanitaria Provinciale di Catania (Catania provintsi tervishoiuasutus, Itaalia; edaspidi „ASPC“) ja Assessorato della Salute della Regione Siciliana (Sitsiilia maakonna terviseamet, Itaalia) vahelises kohtuvaidluses nõude üle mõista esimeselt välja hüvitis AU-le, kes on loomakasvataja, kes oli sunnitud nakkushaigustesse nakatunud loomad tapma.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus (EÜ) nr 659/1999

- 3 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 1 punkti b alapunkt ii ja punkt c näevad ette:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

b) *olemasolev abi*:

[...]

ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi;

[...]

c) *uus abi* – kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused;“.

Määrus (EÜ) nr 794/2004

- 4 Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999 (ELT 2004, L 140, lk 1; ELT eriväljaanne 08/04, lk 3), artikkel 4 „Teatavate olemasolevate toetuste muudatusi käsitlev lihtsustatud teatamismenetlus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Määruse [...] nr 659/1999 artikli 1 lõike c kohaldamisel tähendab olemasoleva toetuse muudatus mis tahes muutust, välja arvatud puhtalt formaalsed või halduslikud muudatused, mis ei mõjuta toetusmeetme [sise]turule vastavuse hindamist. Olemasoleva toetusprogrammi algse eelarve suurenemist 20% võrra ei peeta siiski olemasoleva toetuse muutmiseks.

2. Olemasoleva toetuse järgmistest muudatustest teatatakse II lisas sätestatud lihtsustatud teatevormil:

a) heakskiidetud toetusprogrammi eelarve suurenemised üle 20%;

- b) olemasoleva heakskiidetud toetusprogrammi kehtivusaja pikendamine kuni kuue aasta võrra eelarve suurendamisega või ilma;

[...]“.

Määrus (EL) nr 1408/2013

- 5 Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT 2013, L 352, lk 9), artikli 3 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Kui abimeetmed vastavad käesoleva määruse tingimustele, ei loeta neid [ELTL] artikli 107 lõike 1 kõikidele tingimustele vastavaks ja seetõttu vabastatakse nad [ELTL] artikli 108 lõike 3 kohasest teatamiskohustusest.

2. Liikmesriigi poolt ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 15 000 eurot.“

- 6 Selle määruse artikli 7 „Üleminekusätted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse enne selle jõustumist antud abi suhtes, kui see abi vastab käesoleva määruse tingimustele. Abi, mis ei vasta nendele tingimustele, hindab komisjon vastavate raamdokumentide, suuniste, juhiste ning teatiste alusel.“

Määrus (EL) nr 702/2014

- 7 Komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 702/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 193, lk 1), jõustus 1. juulil 2014 ning selle artikli 2 punktides 12 ja 29 on esitatud järgmised mõisted:

„12) „üksikabi“ –

[...]

b) abikava raames üksikutele abisaajatele antav abi;

[...]

29) „abi andmise kuupäev“ – kuupäev, mil abisaajal tekib vastavalt liikmesriigi õigusaktidele seaduslik õigus abi saada“.

- 8 Selle määruse artiklis 3 „Teavitamiskohustusest vabastamise tingimused“ on sätestatud:

„Abikavad, selliste kavade raames antav üksikabi ja sihtotstarbeline üksikabi peavad olema siseturuga kokkusobivad [ELTL] artikli 107 lõike 2 või 3 tähenduses ning need tuleb [ELTL] artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamiskohustusest vabastada, kui kõnealune abi vastab kõigile käesoleva määruse I peatükis sätestatud tingimustele ning käesoleva määruse III peatükis asjaomase abiliigi suhtes sätestatud eritingimustele.“

- 9 Mis puudutab määruse nr 702/2014 I peatükis ette nähtud tingimusi, siis selle artiklis 4 on kehtestatud brutotoetusekvivalendi künnised, mille ületamisel ei kohaldata seda määrust üksikabi suhtes, samas kui selle määruse artiklid 5 ja 6 seavad selle kohaldamise sõltuvusse abi läbipaistvuse ja ergutava mõju tingimustest. Sama määruse artiklid 9 ja 10 käsitlevad vastavalt avaldamist ja teavitamist ning topetavaldamise vältimist.
- 10 Määruse nr 702/2014 III peatükis sätestatud tingimuste kohta on selle määruse artikli 26 lõigetes 1 ja 6 sätestatud:

„1. Põllumajandusliku esmatootmisega tegelevate [väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKE)] loomahaiguste või taimekahjurite ennetamise, kontrolli ja tõrjega seotud kulude ning selliste loomahaiguste või taimekahjurite tekitatud kahju korvamiseks antav abi sobib [ELTL] artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses siseturuga kokku ning see vabastatakse [ELTL] artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamiskohustusest, kui täidetud on käesoleva artikli lõigetes 2–13 ja I peatükis sätestatud tingimused.

[...]

6. Abikavad tuleb kehtestada kolme aasta jooksul pärast loomahaiguse või taimekahjuri põhjustatud kulu või kahju tekkimise kuupäeva.

Abi makstakse välja nelja aasta jooksul pärast kõnealust kuupäeva.“

- 11 Määruse nr 702/2014 artiklis 51 „Üleminekusätted“ on lõikes 1 sätestatud, et seda määrust „kohaldatakse ka enne selle jõustumist antud üksikabi suhtes, kui see abi vastab kõigile käesolevas määruses sätestatud tingimustele, välja arvatud artiklid 9 ja 10“.

Itaalia õigus

Maakondlik seadus nr 12/1989

- 12 Sitsiilia maakonna 5. juuni 1989. aasta seaduse nr 12, millega nähakse ette meetmed, millega soodustada tuberkuloosi, brutselloosi ja muude kiire levikuga nakkushaiguste all kannatanud loomakasvatuseettevõtetes haiguste likvideerimist ja ettevõtete taastamist, ning toetused loomakasvatustele (Legge Regione Sicilia n. 12 – Interventi per favorire il risanamento e il reintegro degli allevamenti zootecnici colpiti dalla tubercolosi, dalla brucellosi e da altre malattie infettive e diffuse e contributi alle associazioni degli allevatori, *Gazzetta ufficiale della Regione Sicilia* n° 28, 7.6.1989; edaspidi „maakondlik seadus nr 12/1989“), artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Selleks, et likvideerida veisekasvatuseettevõtetele tuberkuloosi, brutselloosi ja leukoosi ning lamba- ja kitsekasvatuseettevõtetele brutselloosi tekitatud mõju, tagatakse 9. juuni 1964. aasta seaduse nr 615, 23. jaanuari 1968. aasta seaduse nr 33 ja 23. jaanuari 1968. aasta seaduse nr 34 (koos hilisemate muudatustega) alusel hüvitis lisaks kehtivate liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud hüvitisele käesoleva seaduse lisas esitatud tabelis viidatud mahus sellistele loomakasvatajatele, kelle veised on tapetud ja/või hukatud tuberkuloosi, brutselloosi ja leukoosiga nakatumise tagajärjel, või kelle lambad ja kitsed on tapetud ja/või hukatud brutselloosiga nakatumise tagajärjel.

2. Assessore regionale per la sanità [(piirkondliku tervishoiuameti direktor)] peab dekreediga igal aastal kohandama maakondlikus seaduses nr 12/1989 [...] ette nähtud lisahüvitise summat proportsionaalselt riigi poolt selles valdkonnas makstavate summade iga-aastase suurendamisega käesolevas seaduses ette nähtud eelarve-eraldiste piires.

[...]

4. Eespool toodud lõigetes viidatuga samadel põhjustel ja selleks, et võimaldada likvideerimismeetmete kohaldamist loomakasvatuseettevõtete suhtes, tuleb maksta 1. juuni 1968. aasta ja 3. juuni 1968. aasta ministri määrustes viidatud toiminguteks volitatud veterinaararstile iga kontrollitud veise kohta tasu 2000 Itaalia liiri [(ligikaudu 1,03 eurot)] lisaks tasule, mis on ette nähtud kehtivates liikmesriigi õigusnormides. Ühelgi juhul ei tohi koguhüvitis ületada 3000 Itaalia liiri [(ligikaudu 1,55 eurot)].

5. Käesoleva artikli kohaldamisel antakse luba kulutada käesoleval finantsaastal 7 miljardit Itaalia liiri [(ligikaudu 3 615 000 eurot)] ja nii 1990. kui ka 1991. finantsaastal 6 miljardit Itaalia liiri [(ligikaudu 3 099 000 eurot)].“

Maakondlik seadus nr 40/1997

- 13 Sitsiilia maakonna 7. novembri 1997. aasta seaduse nr 40, millega nähakse ette maakonna eelarve muutmine ja riigimetsade Sitsiilia maakondliku ameti eelarve muutmine eelarveaastal 1997 – 7. augusti 1997. aasta maakondliku seaduse nr 30 artikli 49 muutmine (Legge Regione Sicilia n. 40 – Variazioni al bilancio della Regione ed al bilancio dell’Azienda delle foreste demaniali della regione siciliana per l’anno finanziario 1997 – Assestamento. Modifica dell’articolo 49 della legge regionale 7 agosto 1997, n. 30, *Gazzetta ufficiale della Regione Sicilia* n° 62, 12.11.1997; edaspidi „maakondlik seadus nr 40/1997“), artiklis 11 on sätestatud:

„[Maakondliku seaduse nr 12/1989] (hilisemate muudatuste ja täiendustega redaktsioonis) artiklis 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks on lubatud kulutada 16 miljardit Itaalia liiri [(ligikaudu 8 263 310 eurot)] nendeks summadeks, mis tuleb kohalikel Sitsiilia tervishoiuasutustel maksta omanikele, kelle loomad on tapetud sellepärast, et nad haigestusid aastatel 1993, 1994, 1995, 1996 ja 1997 tuberkuloosi, brutselloosi, leukoosi ja teistesse nakkushaigustesse, ning samade aastate eest tasu maksmiseks vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel“.

Maakondlik seadus nr 22/1999

- 14 Sitsiilia maakonna 28. septembri 1999. aasta seaduse nr 22, millega nähakse ette kiireloomulised meetmed põllumajandussektoris (Legge Regione Sicilia n. 22 – Interventi urgenti per il settore agricolo, *Gazzetta ufficiale della Regione Sicilia* n° 47, 1.10.1999), artiklis 7 määrati „1999. eelarveaastaks 20 miljardit Itaalia liiri [(10 329 138 eurot)] maakondliku seaduse nr 40/1997 artiklis 11 sätestatud eesmärkide saavutamiseks“.

Maakondlik seadus nr 19/2005

- 15 Sitsiilia maakonna 22. detsembri 2005. aasta seadus nr 19, millega kehtestatakse kiireloomulised rahandusmeetmed ja muudetakse maakonna 2005. eelarveaasta eelarvet. Mitmesugused sätted (Legge Regione Sicilia 22 dicembre 2005, n. 19 – Misure finanziarie urgenti e variazioni al bilancio della Regione per l’esercizio finanziario 2005. Disposizioni varie; *Gazzetta ufficiale della Regione Sicilia* n 56, 23.12.2005; edaspidi „maakondlik seadus nr 19/2005“), artikli 25 lõikes 16 on sätestatud:

„[Maakondliku seaduse nr 12/1989] artiklis 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks on [23. detsembri 2000. aasta maakondliku seaduse nr 32] artikli 134 alusel ja kohaselt lubatud kulutada 20 000 000 eurot nendeks summadeks, mis tuleb kohalikel tervishoiuasutustel maksta omanikele, kelle loomad on tapetud sellepärast, et nad haigestusid ajavahemikul 2000–2006 nakkushaigustesse, ning samade aastate eest tasu maksmiseks vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel. Käesolevas lõikes nimetatud eesmärkidele on 2005. eelarveaastal

lubatud kulutada 10 000 000 eurot (UPB 10.3.1.3.2, peatükk 417702). Järgmiste eelarveaastate jaoks tehakse korraldused 27. aprilli 1999. aasta maakondliku seaduse nr 10 (muudetud redaktsioonis) artikli 3 lõike 2 punkti i alusel.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 16 AU pöördus Tribunale di Catania (Catania kohus, Itaalia) poole nõudega mõista ASPC-lt tema kasuks välja 11 930,08 eurot maakondliku seaduse nr 12/1989 artiklis 1 ette nähtud hüvitisena. Seda hüvitist rahastatakse maakondliku seaduse nr 19/2005 artikli 25 lõike 16 alusel ja makstakse nendele loomakasvatuseks ettevõtjatele, kes pidid tapma nakkushaigustega nakatunud kariloomi (edaspidi „põhikohtuasjas käsitletud hüvitis“). Nimetatud kohus rahaldas määrusega nr 81/08 selle taotluse.
- 17 ASPC nõudis siiski selle kohtumääruse tühistamist, mida sama kohus ka tegi.
- 18 AU esitas apellatsioonkaebuse, mille Corte d'appello di Catania (Catania apellatsioonikohus, Itaalia) rahaldas 24. juuli 2013. aasta otsusega, muutes seda kohtuotsust.
- 19 See kohus lükkas tagasi ASPC argumendi, et maakondliku seaduse nr 19/2005 artikli 25 lõikega 16 ette nähtud hüvitise (edaspidi „2005. aasta meede“) puhul oli tegemist riigiabiga, mida ei saa rakendada enne, kui komisjon on tunnistanud selle siseturuga kokkusobivaks.
- 20 Nimetatud kohus märkis, et 11. detsembri 2002. aasta otsusega riigiabi kohta nr NN 37/98 (ex N 808/97) ja NN 138/02 – Itaalia (Sitsiilia) – episootiliste haiguste järgne abi: maakondliku seaduse nr 40/1997 „Maakonna ja riigi metsaagentuuri bilansi muutmine eelarveaastal 1997 – 7. augusti 1997. aasta maakondliku seaduse nr 30/1997 artikli 49 muutmine“ artikkel 11 (riigiabi nr NN37/98) ja maakondliku seaduse nr 22/1999 „Kiireloomulised meetmed põllumajandussektoris“ artikkel 7 (riigiabi nr NN 138/02) (C(2002) 4786) (edaspidi „2002. aasta otsus“), oli komisjon juba lugenud siseturuga kokkusobivaks riigiabi, mis tulenes maakondlike seaduste sätetest, millega kuni 1997. aastani oli rahastatud põhikohtuasjas käsitletud hüvitist, nimelt maakondliku seaduse nr 40/1997 artikkel 11 ja maakondliku seaduse nr 22/1999 artikkel 7 (edaspidi „1997. aasta ja 1999. aasta meetmed“). Corte d'appello di Catania (Catania apellatsioonikohus) leidis, et komisjoni 2002. aasta otsuses esitatud järeldus, et 1997. ja 1999. aasta meetmed on siseturuga kokkusobivad, laieneb ka 2005. aasta meetmele, mis samuti seda hüvitist rahastas.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus), kellele ASPC esitas Corte d'appello di Catania (Catania apellatsioonikohus) otsuse peale kassatsioonkaebuse, küsib, kas 2005. aasta meede kujutab endast riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses – ning jaatava vastuse korral – kas see meede on ELTL artiklitega 107 ja 108 kooskõlas.
- 22 Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [ELTL artiklite 107 ja 108] kohaselt ning vastavalt ühenduse suunistele põllumajandussektoris antava riigiabi kohta [(EÜT 2000, C 28, lk 2)] on [maakondliku seaduse nr 19/2005] artikli 25 lõikes 16 sätestatu – „[maakondliku seaduse nr 12/1989] artiklis 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks on 23. detsembri 2000. aasta Sitsiilia maakondliku seaduse nr 32 artikli 134 alusel ja kohaselt lubatud kulutada 20 000 000 eurot nendeks summadeks, mis tuleb Sitsiilia [kohalikel tervishoiuasutustel] maksta omanikele, kelle loomad on tapetud sellepärast, et nad haigestusid ajavahemikul 2000–2006 kiire levikuga nakkushaigustesse, ning samade aastate eest tasu maksmiseks vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel. Käesolevas lõikes nimetatud eesmärkidele on 2005. eelarveaastal lubatud kulutada 10 000 000 eurot (UPB 10.3.1.3.2, peatükk 417702). Seoses edasiste eelarveaastatega toimitakse

27. aprilli 1999. aasta maakondliku seaduse nr 10 hilisemaid muudatusi ja täiendusi sisaldava redaktsiooni artikli 3 lõike 2 punkti i kohaselt“ – riigiabi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, andes eelise teatud ettevõtjatele või soodustades teatud kaupade tootmist?

2. Kas hoolimata sellest, et [maakondliku seaduse nr 19/2005] artikli 25 lõikes 16 sätestatu [...] võib põhimõtteliselt olla riigiabi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, andes eelise teatud ettevõtjatele või soodustades teatud kaupade tootmist, saab siiski kõne alla tulla, et see on [ELTL artiklitega 107 ja 108] kooskõlas, pidades silmas põhjuseid, mille alusel [komisjon] leidis [2002. aasta otsuses], et tingimuste korral, mis on ette nähtud ühenduse suunistes põllumajandussektoris antava riigiabi kohta, on analoogilise sisuga õigusnormid, mis on sätestatud maakondliku seaduse nr 40/1997 artiklis 11 ja maakondliku seaduse nr 22/1999 artiklis 7, [ELTL artiklitega 107 ja 108] kooskõlas?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 23 COVID-19 pandeemiaga seotud riskide tõttu tühistati 2020. aasta 30. aprilliks kavandatud kohtuistung.
- 24 Seetõttu muudeti 6. aprilli 2020. aasta otsusega pooltele istungi eel saadetud suuliselt vastamiseks mõeldud küsimused kirjalikult vastatavateks küsimusteks, mis esitatakse Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 viidatud asjast huvitatud isikutele. Lisaks sellele paluti Itaalia Vabariigil Euroopa Kohtu kodukorra artikli 62 lõikes 1 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames vastata täiendavatele küsimustele.
- 25 ASPC, Itaalia valitsus ja komisjon vastasid neile küsimustele Euroopa Kohtu määratud tähtaja jooksul.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Teine küsimus

- 26 Kõigepealt tuleb analüüsida teist küsimust, millega seoses tuleb komisjon oma kirjalikes seisukohtades meelde, et abimeetmete siseturuga kokkusobivuse hindamine kuulub tema ainupädevusse, mida ta teostab liidu kohtu järelevalve all, ning leiab, et see küsimus, mis puudutab 2005. aasta meetme kooskõla ELTL artikli 107 lõigete 2 ja 3, tuleb seega tunnistada vastuvõetamatuks.
- 27 Sellega seoses tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab selles küsimuses ka 2002. aasta otsusele, millega komisjon kiitis heaks 2005. aasta meetmega analoogilised meetmed. Lisaks tunnistab eelotsusetaotluse esitanud kohus ise, et liikmesriigi kohus ei ole pädev otsustama, kas põhikohtuasjas käsitletud hüvitis on siseturuga kokkusobiv.
- 28 Siiski on liikmesriigi kohtu ülesanne kaitsta – kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni – isikute õigusi, kui riigi ametiasutused on potentsiaalselt rikkunud ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud kohustusi. Niisuguse rikkumise esinemisel – kui isikud sellele tuginevad ja liikmesriigi kohus selle tuvastab – peab liikmesriigi kohus tegema sellest riigisisese õiguse alusel kõik asjakohased järeldused, ilma et tema otsuse tegemisel tuleks hinnata abi kokkusobivust siseturuga, kuivõrd selle hinnangu andmine on komisjoni ainupädevuses ning selle üle teostab kontrolli Euroopa Kohus (2. mai 2019. aasta kohtuotsus A-Fonds, C-598/17, EU:C:2019:352, punkt 46). Selles kontekstis võib liikmesriigi kohus paluda ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtul anda kõik liidu õiguse tõlgendamise juhtnöörid, mida ta vajab tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks.

- 29 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kehtestatud meetme suhtes, mille eesmärk oli rahastada mitme aasta jooksul ja kuni 20 miljoni euro suuruses summas esiteks hüvitist loomakasvatajatele, kes pidid nakkushaigustesse haigestunud loomad tapma, ja teiseks tasu vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel, tuleb kohaldada selles sättes kehtestatud eelneva kontrolli menetlust, sh juhul, kui komisjon oli sarnaseid meetmeid lubanud.
- 30 Kõigepealt tuleb meenutada, et ELTL artikkel 108 kehtestab erineva menetluse sõltuvalt sellest, kas tegu on olemasoleva või uue riigiabiga. Kui olemasoleva abi andmine on vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 1 õiguspärane seni, kuni komisjon ei ole seda tunnistanud siseturuga kokkusobimatuks, on ELTL artikli 108 lõikes 3 aga ette nähtud, et uue abi määramise või olemasoleva abi muutmise plaanidest tuleb komisjonile piisavalt aegsasti teatada ja neid ei tohi rakendada enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus (vt selle kohta 20. septembri 2018. aasta kohtuotsus Carrefour Hypermarchés jt, C-510/16, EU:C:2018:751, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Seega tuleb uurida, kas põhikohtuasjas kõne all olevat meedet saab kvalifitseerida „olemasolevaks abiks“.
- 32 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii kohaselt hõlmab mõiste „olemasolev abi“ „heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikava[sid] või individuaal[set] abi“, samas kui selle määruse artikli 1 punkti c kohaselt on „uus abi“ „kogu abi, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis ei ole olemasolev abi, sealhulgas olemasoleva abi muudatused“.
- 33 Määruse nr 794/2004 artikli 4 lõike 1 esimeses lauses on sellega seoses ette nähtud, et „[m]ääruse [nr 659/1999] artikli 1 lõike c kohaldamisel tähendab olemasoleva toetuse muudatus mis tahes muutust, välja arvatud puhtalt formaalsed või halduslikud muudatused, mis ei mõjuta toetusmeetme [sise]turule vastavuse hindamist“.
- 34 Käesoleval juhul on ei ole vaidlust selles, et komisjon kiitis 2002. aasta otsusega heaks 1997. ja 1999. aasta meetmed, mille eesmärk oli rahastada põhikohtuasjas käsitletud hüvitist ja millega anti selleks vastavalt 16 miljardit Itaalia liiri (ligikaudu 8 263 310 eurot) ja 20 miljardit Itaalia liiri (ligikaudu 10 329 138 eurot) ajavahemikus 1993–1997. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 48 märkis, on need meetmed seega heakskiidetud abikava ja seega „olemasolev abi“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti ii tähenduses.
- 35 Mis puudutab 2005. aasta meedet, siis kuigi selle eesmärk langeb kokku 1997. ja 1999. aasta meetmete eesmärgiga, st maakondliku seaduse nr 12/1989 artiklis 1 ette nähtud hüvitise refinantseerimine, näeb see samal ajal ette komisjoni 2002. aasta otsusega heaks kiidetud abikava rahastamiseks mõeldud eelarve suurendamise 20 miljoni euro võrra ning refinantseerimisperioodi pikendamise 2000. aastast 2006. aastani, nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 53.
- 36 Heakskiidetud abikavasse selliste muudatuste tegemist ei saa aga pidada puhtalt formaalseks või halduslikuks muudatuseks määruse nr 794/2004 artikli 4 lõike 1 esimese lause tähenduses. Vastupidi, need kujutavad endast olemasoleva abi muutmist määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses.
- 37 Euroopa Kohtu praktikast nähtub nimelt, et varem heaks kiidetud abikava kohaldamise perioodi pikendamine – koos sellele kavale määratud eelarve suurendamisega või ilma selleta – tekitab uue abi, mis erineb heaks kiidetud abikavast (vt selle kohta 20. mai 2010. aasta kohtuotsus Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, punktid 46 ja 47; 4. detsembri 2013. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, C-111/10, EU:C:2013:785, punkt 58; 4. detsembri 2013. aasta kohtuotsus komisjon vs. nõukogu, C-121/10, EU:C:2013:784, punkt 59, ja 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus DEI ja komisjon vs. Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, punktid 50, 58 ja 59)

- 38 Määruse nr 794/2004 artikli 4 lõike 2 punktis b on samuti märgitud, et „olemasoleva heakskiidetud toetusprogrammi kehtivusaja pikendamine kuni kuue aasta võrra eelarve suurendamisega või ilma“, on selline muudatus olemasolevasse abisse, mida tuleb põhimõtteliselt komisjonile teatada lihtsustatud teatamisvormi kasutades.
- 39 Neil asjaoludel tuleb meedet, mis näeb samal ajal ette heakskiidetud abikava pikendamise 2000. aastast 2006. aastani ja pikendatud kava eelarve suurendamise 20 miljoni euro võrra, pidada „uueks abiks“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses.
- 40 Liikmesriik, kes kavatseb sellist abi anda, peab seega põhimõtteliselt järgima kohustust teatada komisjonile sellest abist varem ja jätta abi rakendamata enne, kui selle suhtes läbi viidava menetluse tulemusel on tehtud lõplik otsus, mis on ette nähtud ELTL artikli 108 lõikes 3.
- 41 Siiski tuleb analüüsida, kas 2005. aasta meetme võib määruse nr 702/2014 artiklite 3 ja 26 alusel teatamiskohustusest vabastada, nagu väidab Itaalia valitsus oma kirjalikes seisukohtades.
- 42 Määruse nr 702/2014, mis võeti vastu ELTL artikli 108 lõike 4 alusel, artiklis 3 on sätestatud, et vaatamata üldisele kohustusele teavitada igast meetmest, mille eesmärk on kehtestada „uus abi“ või seda muuta ELTL artikli 108 lõike 3 tähenduses, mis on riigiabi kontrollimise süsteemi üks põhielemente, võib liikmesriik tugineda sellest kohustusest vabastamisele selle määruse alusel, kui tema poolt vastu võetud abikava või sellise abi eelnõu, mida ta kavatseb rakendada, vastavad selles määruses esitatud tingimustele. Neid tingimusi, mis leevendavad kõnealust üldist kohustust, tuleb tõlgendada kitsalt. Seevastu sellest abist, millele ei kohaldata määrust nr 702/2014, tuleb endiselt teavitada ja selle rakendamisest tuleb hoiduda vastavalt ELTL artikli 108 lõikele 3 (vt analoogia alusel 5. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punktid 59, 60 ja 86 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Mis puudutab esiteks määruse nr 702/2014 *ratione temporis* kohaldatavust põhikohtuasjas, siis selles määruses on üleminekusätteid käsitleva artikli 51 lõikes 1 ette nähtud, et seda määrust kohaldatakse enne selle jõustumist antud üksikabi suhtes, kui viidatud abi vastab kõigile määruses sätestatud tingimustele, välja arvatud artiklid 9 ja 10.
- 44 Määruse nr 702/2014 artikli 2 punkti 12 alapunkti b kohaselt hõlmab mõiste „üksikabi“ selle määruse tähenduses eelkõige abikava raames üksikutele abisaajatele antavat abi. Selle määruse artikli 2 punktis 29 on „abi andmise kuupäev“ määratletud kui kuupäev, mil abisaajal tekib vastavalt liikmesriigi õigusaktidele seaduslik õigus abi saada.
- 45 Ehkki määruses nr 702/2014 ei ole määratletud selle artikli 51 lõikes 1 kasutatud mõistet „antud“, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et alates hetkest, mil isikule antakse riigisiseste õigusaktide alusel õigus riigi ressurssidest abi saada, tuleb abi pidada antuks, mistõttu kõnealuste ressursside tegelik üleandmine ei ole määrava tähtsusega (vt selle kohta 21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Magdeburger Mühlenwerke, C-129/12, EU:C:2013:200, punkt 40, ja 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Arriva Italia jt, C-385/18, EU:C:2019:1121, punkt 36).
- 46 Sellest järeldub, et määruse nr 702/2014 artikli 2 punkti 12 tähenduses „üksikabi“, mis on antud enne 1. juulit 2014 sellise abikava alusel nagu 2005. aasta meede, kuulub selle määruse ajalisel kohaldamisalasse.
- 47 Teiseks, mis puudutab tingimusi, mis määruse nr 702/2014 kohaselt tuleb täita üldisest teavitamiskohustusest vabastuse saamiseks, siis tuleneb selle artiklist 3, et selleks, et abikava alusel antav üksikabi oleks sellest kohustusest vabastatud, peab see vastama kõigile selle määruse I peatükis ette nähtud tingimustele ning asjaomase abi liigi suhtes kohaldatavatele eritingimustele, mis on ette nähtud nimetatud määruse III peatükis.

- 48 Mis puudutab määruse nr 702/2014 I peatükis ette nähtud tingimusi, siis selle artiklis 4 on kehtestatud abi brutoekvivalendi künnised, mille ületamisel seda määrust üksikabi suhtes ei kohaldata, samas kui nimetatud määruse artiklite 5 ja 6 kohaselt sõltub määruse kohaldamine vastavalt abi läbipaistvuse ja ergutava mõju tingimustest. Määruse nr 702/2014 artiklid 7 ja 8 käsitlevad vastavalt abi osakaalu ja abikõlblikke kulusid ning kumuleerimise eeskirju. Mis puudutab määruse artikleid 9 ja 10, mis käsitlevad vastavalt avaldamist ja teavitamist ning topeltavaldamise vältimist, siis tuleneb nimetatud määruse artikli 51 lõikest 1, et nendes kahes artiklis ette nähtud tingimused peavad olema täidetud üksnes juhul, kui tegemist on muu abiga kui üksikabi, mis on antud enne sama määruse jõustumist.
- 49 Mis puudutab määruse nr 702/2014 III peatükis sätestatud tingimusi, siis on asjasse puutuvaks abiliigiks artiklis 26 määratletud abi loomahaiguste ennetamise, tõrje ja likvideerimise kulude ning loomahaiguste tekitatud kahjude hüvitamiseks.
- 50 Määruse nr 702/2014 artikli 26 lõike 1 kohaselt vabastatakse põllumajandusliku esmatootmisega tegelevate väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele eeskätt loomahaiguste ennetamise, tõrje ja likvideerimisega seotud kulude ning eeskätt selliste loomahaiguste tekitatud kahju korvamiseks antav abi ELTL artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamiskohustusest, kui täidetud on määruse nr 702/2014 artikli 26 lõigetes 2–13 ja I peatükis sätestatud tingimused. Sama artikli 26 lõike 6 teises lõigus on nende tingimuste hulgas sätestatud, et selline abi tuleb välja maksta nelja aasta jooksul pärast loomahaiguse põhjustatud kulu või kahju tekkimise kuupäeva.
- 51 Mis lõpuks puudutab komisjoni tõstatatud küsimust Euroopa Kohtu küsimustele antud vastuses selle kohta, kas AU poolt 2005. aasta meetme alusel nõutud hüvitis kujutab endast vähese tähtsusega abi vastavalt määrusele nr 1408/2013, mis jõustus 1. jaanuaril 2014, siis tuleb märkida, et vastavalt selle määruse artikli 7 lõikele 1, mille sõnastus on analoogne määruse nr 702/2014 artikli 51 lõike 1 sõnastusega, kohaldatakse määrust nr 1408/2013 enne selle jõustumist antud abi suhtes, kui see vastab nimetatud määruse tingimustele.
- 52 Lisaks on määruse nr 1408/2013 artikli 3 lõikes 1 sätestatud, et kui abimeetmed vastavad nimetatud määruse tingimustele, ei loeta neid ELTL artikli 107 lõike 1 kõikidele tingimustele vastavaks ja seetõttu vabastatakse nad ELTL artikli 108 lõike 3 kohasest üldisest teatamiskohustusest; nende tingimuste hulgas on nimetatud määruse artikli 3 lõikes 2 ette nähtud tingimus, et liikmesriigi poolt ühele ettevõtjale antava vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul ületada 15 000 eurot, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 85.
- 53 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kehtestatud meetme suhtes, mille eesmärk oli rahastada mitme aasta jooksul ja kuni 20 miljoni euro suuruses summas esiteks hüvitist loomakasvatajatele, kes pidid nakkushaigustesse haigestunud loomad tappa, ja teiseks tasu vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel, tuleb kohaldada selles sättes kehtestatud eelneva kontrolli menetlust, kui komisjon ei ole otsusega seda meedet lubanud, välja arvatud juhul, kui see täidab määruses nr 702/2014 või määruses nr 1408/2013 esitatud tingimused.

Esimene küsimus

- 54 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, ei ole esimest küsimust vaja analüüsida.

Kohtukulud

- 55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

ELTL artikli 108 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kehtestatud meetme suhtes, mille eesmärk oli rahastada mitme aasta jooksul ja kuni 20 miljoni euro suuruses summas esiteks hüvitist loomakasvatajatele, kes pidid nakkushaigustesse haigestunud loomad tapma, ja teiseks tasu vaba kutseala esindajana tegutsevatele veterinaaridele, keda kasutatakse haiguste likvideerimisel, tuleb kohaldada selles sättes kehtestatud eelneva kontrolli menetlust, kui Euroopa Komisjon ei ole otsusega seda meedet lubanud, välja arvatud juhul, kui see täidab tingimused, mis on esitatud komisjoni 25. juuni 2014. aasta määruses (EL) nr 702/2014 [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, või komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määruses (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse [ELTL] artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris.

Allkirjad